

KOHTUOTSUS

Eesti Vabariigi nimel

4-08-4440

24.oktoobril 2008.a.

Tallinnas Tartu mnt kohtumaja

Harju Maakohtu kohtunik Karin Olentšenko sekretäri Erica Kaldre juuresolekul, kaebuse esitaja AS Uuspri kaitsja I Kullerkann osavõtul arutas 14.10.2008.a. avalikul kohtuistungil Tallinnas AS Uuspri kaebust Põhja Politseiprefektuuri kriminaalosakonna majanduskuritegude talituse politseijuhtivinspektor Natalja Moks 28.04.2008.a. kiirmenetluse otsusele väärteoasjas nr.2301,08,000133.

Nimetatud kiirmenetluse otsusega karistati ASi Uuspri KarS § 372 lg.3 järgi rahatrahviga 5000.-krooni. Rikkumine seisnes selles, et 28.04.2006.a. Tallinnas, Tallinnas V kooli ehitusel võtab valveseadmete paigaldamiseks alltöövõtu pakkumisi AS Uuspri, ettevõttel puudub tegevusluba turvaettevõtjana tegutsemiseks, so valveseadmestiku projekteerimiseks, paigaldamiseks, hooldamiseks, kui selline tegevusluba on nõutav, millega rikkus Turvaseaduse § 43 lg.3 nõudeid ja pani sellega toime KarS § 372 lg.3 järgi kvalifitseeritava väärteo.

AS Uuspri esitas kaebuse otsuse tühistamiseks, sest menetlusaluse isiku seaduslik esindaja selgitas oma ütlustes, et tema oli nimetatud objektil tellija ja tellis turvateenust alltöövõtjalt, kellel oli Turvaseaduse § 13 lg.1 tähenduses vastav tegevusluba olemas. Kuna AS Uuspri ei ole ise osutanud teenust, milleks on vaja tegevusluba, pole kaebuse esitaja tegu vastuolus Turvaseaduse § 13 lg.1 ja § 43 lg.1 sätestatuga. Samuti osundas kaebuse esitaja asjaolule, et väärtegu on aegunud KarS § 81 lg.3 kohaselt, sest kiirmenetluse otsuse kohaselt pandi väärtegu toime 28.04.2006.a. ja otsus on tehtud 2 aasta möödumisel väidetava väärteo toimepanemisest.

Kohtuväline menetleja on esitanud kohtule kaebuse osas kirjaliku arvamuse, milles märgib, et AS Uuspri juhatuse liige V. P on väärteomenetluses menetlusaluse isikuna üle kuulatud ning V. P on tunnistanud AS Uuspri poolt alltöövõtjatelt valveseadmestiku projekteerimise ning paigaldamise tööde vastuvõtmist. Kohtuväline menetleja on seisukohal, et turvaseadus lubab allhangete rakendamist, kuid nii peatöövõtjal kui allhankijal peavad olema turvateenuse osutamiseks nimetatud valdkonnas tegevusload. Ühtlasi märgib kohtuväline menetleja, et kiirmenetluse protokollis on väärteo toimepanemise ajaks ekslikult märgitud 28.04.2006.a ning ei kriminaal- ega väärteomenetluses ole tuvastatud rikkumise täpset kuupäeva. AS Uuspri juhatuse liige V. P oma ütlustes kinnitas, et V kooli ehitusel valveseadmestiku projekteerimise ning paigaldamise tööd teostas AS Uuspri 2006.a aastal. Süütegu pandi toime 2006.aastal ning kriminaalmenetluse alustamisega süüteo aegumine peatus kuni kriminaalmenetluse lõpetamiseni (KarS § 81 lg 7 p 2).

Kohtuistungil jäi kaebuse esitaja kaitsja Ingrid Kullerkann kaebuse juurde ja selgitas, et AS-ga Uuspri seotud isikute suhtes oli alustatud kriminaalmenetlus seoses ärisaladuse

lekkimisega, kuid need isikud mõisteti õigeks. Aegumine peatus seoses kriminaalasja algatamisega.

Kohtuvälise menetleja esindaja kohtuistungile ei ilmunud, kohtukutse on õigeaegselt kätte antud.

Kohus on seisukohal, et kohtuvälise menetleja mitteilmumine ei takista kaebuse kohtulikku arutamist.

Kohus, tutvunud asja materjalidega ning ära kuulanud kaebuse esitaja kaitsja leiab, et otsus tuleb tühistada.

Väärteomenetluse seadustiku (VTMS) § 123 lg 2 kohaselt kontrollib kohus kohtuvälise menetleja otsuse tegemise aluseks olnud faktilisi ja õiguslikke asjaolusid.

VTMS § 133 loetleb kaebuse lahendamisel otsustatavad küsimused ning sama paragrahvi punkt 2 kohaselt peab kohus muuhulgas selgitama, kas leidis aset tegu, milles menetlusalust isikut süüdistatakse ning punkt 6 kohaselt peab kohus selgitama, kas väärteo menetlemisel kohtuvälise menetleja poolt on järgitud väärteomenetlusõigust.

Kohtu hinnangul ei ole antud väärtegu nõuetekohaselt tõendatud ning kiirmenetluses toodud teokirjeldus ei anna alust AS Uuspri süüdi tunnistamiseks KarS § 372 järgi. Kohtule jääb selgusetuks, millistele asjaoludele ja tõenditele tuginedes on kohtuväline menetleja leidnud, et AS Uuspri on pannud toime KarS § 372 lg 3 järgi kvalifitseeritava teo.

Kiirmenetluse otsuse kohaselt on väärteo toimepanek tõendatud menetlusaluse isiku ütlustega. Väärteotoimikust nähtub, et menetlusaluse isikuna on üle kuulatud AS Uuspri juhatuse liige Vallo P. Tema ütluste põhjal on ta AS Uuspri juhatuse liige alates 2007.a algusest. AS Uuspri teostas peatöövõtu korras nõrkvoolusüsteemi hankes ja võttis alltöövõtjatelt vastu ka valveseadmestiku projekteerimise ja paigaldamise tööd. Objektid olid V kool, Kuusalu Lasteaed, Ringkonnakohus, Kuressaare Spordihoone, Võru Spordihoone. Nendel objektidel nende firma valveseadmestikku ise ei paigaldanud, vaid otsisid omakorda tööde teostamiseks firmasid (allhankijaid), kellel on olemas valveseadmestiku paigaldamiseks ning projekteerimiseks tegevusluba. AS-l Uuspri ei ole turvaseadmestiku projekteerimiseks ja paigaldamiseks tegevusluba. Tegevusluba ei ole vaja tööde teostamiseks allhanke korras.

Ainuüksi nimetatud ütlustest tulenevalt ei saa omistada menetlusalusele isikule Turvaseaduse §-de 43 lg. 1 ning § 13 lg. 1 rikkumist, nagu on märgitud kiirmenetluse otsuses. Väärteoasja materjalides puuduvad sellised tõendid, mis toetaksid väärteo toimepanemist ning mille alusel oleks võimalik tuvastada, et AS Uuspri oleks võtnud alltöövõtu pakkumisi või et tal puudus selleks seaduslik õigus.

Väärteotoimikus asuvad: teatis kriminaalmenetluse alustamise kohta 08.05.2006.a.;

- Julgestuspolitsei 28.04.2006.a. kiri informatsiooni edastamise kohta;
- kriminaalasja menetlusse võtmise otsus;
- tunnistaja S Külekuulamise protokoll (väärteomenetluses S. K ülekuulatud ei ole);
- Eesti Turvaettevõtete Liidu tegevdirektori H.T 'e poolt 06.10.2006.a. üleantud materjalid: 1) ETELi tegevdirektori 16.09.2004.a kiri, kus avaldatakse seisukohta turvaseadmete paigaldamise kohta; 2) Keskkriminaalpolitsei 21.10.2004.a. järelepärimine ETEL'ile (milles küsitakse seisukohta, kas AS Uuspri majandustegevuseks on vajalik tegevusluba); 3) ETELi 25.10.2004.a. vastus, mis

- seisukohale jõudsid liidu ja Politseiameti esindajad ühisel arutelul enne turvaseaduse jõustumist;
- väljatrükk äriregistrist

Loetletud tõendid ei ole oma sisult sellised, mis annaks aluse menetlusalusele isikule ette heita KarS § 372 lg 1 ja 3 järgi kvalifitseeritava teo toimepanemist. Siinjuures osundab kohus tunnistaja S. K ütlustele, millest nähtuvalt ei osanud ta V kooli kohta seletusi anda (vastavalt kiirmenetluse otsusele on väidetav väärtegu seotud just V kooliga). Eesti Turvaettevõtete Liidu tegevdirectori H.T'e poolt 06.10.2006.a. üleantud materjalid koosnevad aga päringutest ja seisukohast, mis on antud 2004.aastal (menetlusalusele isikule heidetakse aga ette 2006.a toime pandud väärtegu) ning mis ei kinnita AS Uuspri poolt Turvaseaduse §-de 43 lg. 1 ning § 13 lg. 1 rikkumist kiirmenetluse otsuses näidatud ajal ja kohas.

Seega koosneb väärteotoimik menetlusaluse isiku ütlustest ja kriminaalasjast eraldatud materjalides, kohtuväline menetleja on väärteomenetluse tõendamisel lähtunud arvamustest ning jätnud kogumata tõendid, mis kinnitaksid kaebuse esitaja poolt Turvaseaduse §-de 43 lg 1 ning § 13 lg 1 nõuete rikkumist. Kohtuvälise menetleja pealiskaudset suhtumist tõendite kogumisse ja menetlusaluse isiku süü tuvastamisse näitab ka selgusetus tegeliku väärteo toimepanemise aja osas.

Ühtlasi on kohtuväline menetleja, pidades väidetava väärteo toimepanijaks ASi Uuspri, jätnud tähelepanuta KarS §-s 14 kehtestatu. KarS § 14 sätestab juriidilise isiku vastutuse ning sama paragrahvi lg 1 kohaselt väidetava väärteo toimepanemise ajal kehtinud redaktsiooni kohaselt vastutas juriidiline isik seaduses sätestatud juhtudel teo eest, mis on toime pandud tema organi või juhtivtöötaja poolt juriidilise isiku huvides. Samasisuline põhimõte kehtib ka alates 28.07.2008.a jõustunud redaktsiooni kohaselt, s.o juriidiline isik vastutab seaduses sätestatud juhtudel teo eest, mis on toime pandud tema organi, selle liikme, juhtivtöötaja või pädeva esindaja poolt juriidilise isiku huvides.

VTMS 87 kohaselt arutatakse väärteoasja ainult menetlusaluse isiku suhtes ja väärteoprotokollis sätestatud ulatuses. Kuna kiirmenetluses väärteoprotokoll ei koostata, tuleb väärteo toimepanemise kindlaks tegemiseks ja isiku käitumisele õige hinnangu andmiseks lähtuda kiirmenetluse otsuses toodud rikkumise teokirjeldusest ja selle piiridest väljumine on lubamatu.

Tulenevalt KarS §-st 14 ja VTMS §-st 87 peab seega juba kiirmenetluse otsuses olema tuvastatud, milline konkreetne juhtivtöötaja või organ on pannud juriidilise isiku huvides toime koosseisupärase, õigusvastase ja süüalise teo. Sellist seisukohta on Riigikohus järjepidevalt rõhutanud ka oma lahendites (nt 3-1-1-38-08, 3-1-1-19-07, 3-1-1-4-06) ning märkinud, et juriidilise isiku huvides teo toime pannud organi liikme või juhtivtöötaja väärteoprotokollis või kiirmenetluse otsuses nimetamata jätmise korral tuleb väärteoasjas menetlus lõpetada, kuna kõiki süüteo tunnuseid ei ole võimalik tuvastada.

Eelviidatud Riigikohtu lahenditele tuginedes ning lähtudes asjaolust, et AS Uuspri suhtes 28.04.2008.a koostatud kiirmenetluse otsuses nr 2301,08,000133 ei ole ära näidatud juriidilise isiku karistamise eelduseks olevaid asjaolusid ning seda puudust ei ole võimalik kohtumenetluses kõrvaldada, kuulub AS Uuspri suhtes alustatud väärteomenetlus lõpetamisele VTMS § 29 lg 1 p 1 alusel ning kiirmenetluse otsus tuleb tühistada.

Lisaks väärteoasja nõuetekohaselt tõendamata jätmisele on kohtuväline menetleja antud väärteoasja menetlemisel rikkunud oluliselt ka väärteomenetlusõigust, mis toob samuti kaasa otsuse tühistamise ja menetluse lõpetamise VTMS § 29 lg 1 p 1 alusel.

VTMS § 55 lg 1 p-s 1-3 on sätestatud kiirmenetluse kohaldamise alused. Väärteo toimepanemise kohta ütluste andmine kiirmenetluses on reguleeritud VTMS §-s 56 ning nimetatud sätte lg 2 punkt 6 kohaselt peab menetlusalune isik ülekuulamise protokollis andma eraldi allkirja talle õiguste ja kohustuste teatavaks tegemise kohta vastavalt VTMS §-le 19 ning kiirmenetluse erisuste teatavaks tegemise kohta vastavalt VTMS §-le 55 lg 1 p 2,3. VTMS § 56 lg 2 p 8 kohaselt peab isik protokollis andma eraldi allkirja ka selle kohta, kas ta nõustub kiirmenetlusega või mitte.

Seega on seaduses selgelt kirjas, millistel juhtudel võib kiirmenetlust kohaldada, kuidas peab olema vormistatud isiku ülekuulamise protokoll ning mida see peab kajastama, et oleks tagatud isiku kaitseõigus.

Väärteoasja materjalides on 28.04.2008.a koostatud menetlusaluse isiku ülekuulamise protokoll, kus väidetava väärteo toimepanemise kohta on andnud ütlusi AS Uuspri juhatuse liige Vallo P. Nimetatud ülekuulamise protokollist nähtub vaid, et isikule selgitati tema õigusi ja kohustusi vastavalt VTMS §-le 19, kuid protokollis ei kajastu, kas isikule tehti teatavaks kiirmenetluse erisused vastavalt VTMS § 55 lg 1 punktidele 2 ja 3, kuna puudub sellekohane märge (allkiri). Samuti puudub protokollilt isiku kinnitus (allkiri) selle kohta, kas ta oli nõus kiirmenetluse kohaldamisega. Kuna kohtuväline menetleja on kohaldanud kiirmenetlust olukorras, kus puudusid selleks vajalikud eeldused, ei ole võimalik ka kindlaks teha, kas menetlusalune isik mõistis kiirmenetluse olemust ning sellega kaasnevaid õiguslikke tagajärgi.

VTMS § 55 lg 2 p 1 kohaselt kiirmenetlust ei kohaldata ja alustatakse üldmenetlust, kui menetlusalune isik ei nõustu kiirmenetlusega. Samuti tuleneb VTMS §-st 56 lg 4, et kui menetlusalune isik ei ole ütlusi või allkirja kiirmenetlusega nõustumise kohta andnud, ei saa kohaldada kiirmenetlust, vaid tuleb alustada üldmenetlust (Riigikohtu lahend 3-1-1-109-03). Eelviidatud Riigikohtu lahendis on ka märgitud, et tegemist on olulise väärteomenetlusõiguse rikkumisega ning kuna väärteomenetluse seadustik ei võimalda Riigikohtul ega esimese astme kohtul saata asja kohtuvälisele menetlejale uueks menetlemiseks, mis võimaldaks viga parandada üldmenetluse alustamisega, on Riigikohtu kriminaalkolleegium lõpetanud väärteomenetluse vastavalt VTMS § 29 lg 1 p 1.

Kuna kohtuvälises menetluses toime pandud menetluslikke rikkumisi ei ole kohtumenetluses võimalik enam kõrvaldada ning antud väärteomenetlus kuulub ülaltoodud põhjendustel lõpetamisele, tühistab kohus Põhja Politseiprefektuuri kriminaalosakonna majanduskuritegude talituse politseijuhtivinspektor Natalja Moks 28.04.2008.a. kiirmenetluse otsuse väärteoasjas nr. 2301,08,000133 ning lõpetab väärteomenetlus VTMS § 29 lg.1 p.1 alusel, s.o seoses väärteo tunnuste puudumisega.

Lähtudes kaebuse esitaja nii kaebuses kui kohtuistungil toodud arvamusest antud väärteoasja võimaliku aegumise kohta, märgib kohus järgmist:

KarS § 81 lg 3 kohaselt küll väärtegu aegub, kui selle toimepanemisest kuni selle kohta tehtud otsuse jõustumiseni on möödunud 2 aastat, kuid sama paragrahvi lg 7 p 2 kohaselt süüteo aegumine peatub väärteo tunnustega teo kohta kriminaalmenetluse alustamisel kuni kriminaalmenetluse lõpetamiseni. Kriminaalmenetlus lõpetamise määrusest nähtub, et

menetlust alustati 05.05.2006.a ja kriminaalmenetlus lõpetati 19.03.2007.a, seega saab antud väärteo aegumise lugeda peatunuks ning käesoleval ajal ei ole väärtegu aegunud.

VTMS § 111 p 8 kohaselt peab kohtuotsuse lõpposas olema kajastatud ka menetluskulude otsustus.

VTMS § 23 sätestab, et väärteomenetluse lõpetamise korral selle seadustiku § 29 lõike 1 punktides 1–3 ja 5–6 loetletud alustel hüvitatakse menetlusalusele isikule tema taotlusel valitud kaitsjale makstud mõistliku suurusega tasu kohtu määruse alusel riigi- või kohaliku eelarve vahenditest.

AS Uuspri väärteoasjas osutas õigusabi vandeadvokaat Ingrid Kullerkann Advokaadibüroost Leppik ja Partnerid ning on esitanud kohtule taotluse välja mõista Eesti Vabariigilt AS Uuspri kasuks osutatud õigusabi eest 7080 krooni. Kuna kaitsja on koostanud kaebuse, osalenud kohtuistungil ning menetlusaluse isiku esindamine oli tulemuslik, saab näidatud summat pidada mõistlikuks ning tuleb taotletud suuruses AS Uuspri hüvitada.

Juhindudes väärteomenetluse seadustiku § 29 lg.1 p.1, 132 p.3, 155, 156 kohus
o t s u s t a s:

Rahuldada AS Uuspri kaebus.

Tühistada Põhja Politseiprefektuuri kriminaalosakonna majanduskuritegude talituse politseijuhtivinspektor Natalja Moks 28.04.2008.a. kiirmenetluse otsus väärteoasjas nr.2301,08,000133 ning väärteomenetlus lõpetada VTMS § 29 lg.1 p.1 alusel.

VTMS § 23 alusel mõista AS Uuspri kasuks riigieelarve vahenditest kaitsjale makstud tasu 7080.- (seitse tuhat kaheksakümmend) krooni.

Kohtuotsusele on õigus kassatsioonikorras edasi kaevata Riigikohtule kohtumenetluse pooltel advokaadist esindaja vahendusel, teatades kassatsiooniõiguse kasutamisest kirjalikult Harju Maakohtule seitsme päeva jooksul alates kohtuotsuse või selle lõpposa kuulutamisest. Kassatsioon esitatakse Harju Maakohtule 30 päeva jooksul alates päevast, mil kohtuotsus on kohtumenetluse pooltele kohtus tutvumiseks kättesaadav.

Kohtuotsuse lõpposa on avaldatud 24.10.2008.a. ja otsus tervikuna koostatakse 15 päeva jooksul pärast kassatsiooniteate esitamist.

Kohtunik: